

Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm

2026–2029

1. Programmi üldinfo

Tulemusvaldkond	Heaolu
Tulemusvaldkonna eesmärk	Eesti on riik, kus inimesed on hoitud, ebavõrdsus ja vaesus väheneb ning toetatud on kõikide pikk ja kvaliteetne tööelu
Valdkonna arengukava	Heaolu arengukava 2023–2030
Programmi nimi	Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm
Programmi eesmärk	Eestis on naistel ja meestel kõigis ühiskonnaelu valdkondades võrdsed õigused, kohustused, võimalused ja vastutus ning vähemusrühmadele on tagatud võrdsed võimalused eneseteostuseks ja ühiskonnaelus osalemiseks
Programmi periood	2026—2029
Peavastutaja (ministeerium)	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (MKM)
Kaasvastutajad (oma valitsemisala asutused)	Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku kantselei (SVVK)

Sisukord

1.	Programmi üldinfo.....	1
2.	Sissejuhatus	3
3.	Programmi eesmärk ja mõõdikud	4
4.	Rahastamiskava	5
5.	Hetkeolukorra analüüs	5
6.	Olulisemad tegevused/sekkumised.....	7
7.	Programmi tegevused ja teenused.....	7
7.1.	Programmi tegevus 1 – Soolise võrdsuse ja vähemuste võrdsete võimaluste edendamine.	8
7.2.	Programmi tegevus 2 – Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik	10
8.	Programmi juhtimiskorraldus.....	10
LISA 1.	Programmi teenuste kirjeldus	11
LISA 2.	Teenuste indikatiivne rahastamiskava	13

2. Sissejuhatus

Heaolu tulemusvaldkonna soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm on koostatud Heaolu arengukava 2023–2030¹ elluviimiseks ja eesmärkide täitmiseks, vähendades ühiskonnas ebavõrdsust ning toetades tööelu. Programm aitab saavutada arengukava 2023–2030 alaeesmärki nr 5 keskendudes võrdse kohtlemise tagamisele ning soolise võrdsuse ja vähemusrühmade võrdsete võimaluste edendamisele. Tegemist on eelarveliselt pigem väikse programmiga ning see on jagatud kaheks programmi tegevuseks vastavalt rakendava asutuse ja tegevuse sisu järgi.

Sooline võrdsus näitab riigi majandusliku ja sotsiaalse heaolu taset. Soolisel ebavõrdsusel on negatiivne mõju nii inimese põhiõiguste realiseerimisele ja elukvaliteedile kui ka majandusele ja ühiskonnale tervikuna. Käesoleva programmi keskmes on soolist ebavõrdsust põhjustavate sooliste stereotüüpide ja nende negatiivse mõju vähendamine, soolise segregatsiooni vähendamine hariduses ja tööturul, naiste ja meeste majandusliku sõltumatuse suurendamine, sh soolise palgalõhe vähendamine, soolise tasakaalu saavutamise toetamine juhtimisel ja otsustamises, õiguste kaitse tõhustamine ning soolise võrdsuse edendamiseks, sh soolõimeks vajaliku institutsionaalse võimekuse toetamine.

Vähemusrühmade võrdsete võimaluste poliitika kujundamisel lähtutakse eelkõige võrdse kohtlemise seadusest, mis keelab isikute diskrimineerimise rahvuse, rassi, nahavärvuse, usutunnistuse, veendumuste, vanuse, puude või seksuaalse sättumuse tunnuse alusel. Eestimaalaste arvates on kõige enam levinud diskrimineerimine vanuse, nahavärvi, rahvusliku päritolu, seksuaalse sättumuse ja puude tõttu. Vähemusrühmade tunnetus selle kohta, kas nad on osa ühiskonnast, selle tunnustatud ja ühtekuuluv osa või mitte, mõjutab nendesse kuuluvate inimeste solidaarsust ülejäänud ühiskonnaga, panustamist tööturul, huvikaitses või vabatahtlikus töös ning turvatunnet. Ka ligipääsetavus või selle puudumine peegeldab ühiskonna võimet näha ja väärtustada kõiki ühiskonnaliikmeid koos nende eripäradega.

Soolise võrdsuse ja võrdsete võimaluste edendamiseks ning võrdse kohtlemise tagamiseks kasutatakse kahte teineteist täiendavat strateegilist lähenemisviisi – spetsiifiliste, otseselt soolise ebavõrdsuse probleemide lahendamisele ning võrdsete võimaluste tagamisele suunatud erimeetmete rakendamine ning teiselt poolt võrdsuslõime, s.t. soolise võrdsuse ja võrdsete võimaluste kui põhimõtte lõimimine kõigisse poliitikavaldkondadesse.

Tulemusvaldkond ja programm on otseselt seotud riigi pikaajalise strateegia „Eesti 2035“ aluspõhimõtetega, sh peab kõigil olema võrdne võimalus eneseteostuseks ja ühiskonnaelus osalemiseks, sõltumata individuaalsetest eripäradest ja vajadustest, kuuluvusest erinevatesse sotsiaalsetesse rühmadesse, sotsiaal-majanduslikust võimekusest ja elukohast. Programm panustab „Eesti 2035“ aluspõhimõtete ja tulemusvaldkonna mõõdiku „soolise võrdõiguslikkuse indeks“ sihttaseme saavutamisse, muutusesse „Suurendame ühiskondlikku sidusust ja võrdseid võimalusi hariduses ning tööturul“ ja tegevuskava mõõdiku „sooline palgalõhe“ sihttaseme saavutamisse.

Programmi koostamisel on arvestatud Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi eesmärkidega ning aidatakse kaasa Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni ülemaailmsete säästva arengu eesmärkide² saavutamisse, eriti eesmärkidesse „Saavutada sooline võrdõiguslikkus ning võimestada kõiki naisi ja

¹ Sotsiaalministeeriumi koduleht <https://www.sm.ee/heaolu-arengukava-2023-2030>

² Riigikantselei koduleht <https://www.riigikantselei.ee/valitsuse-too-planeerimine-ja-korraldamine/valitsuse-too-toetamine/saastev-areng>

tütarlapsi“ ning „Vähendada ebavõrdsust riikides ja riikide vahel“. Valdkond on läbivalt lõimitud ka mitme teise säästva arengu eesmärgi saavutamiseks.

Programmi elluviimiseks kasutatakse välisvahendite meedet nr 21.4.2.2 „Meeste ja naiste võrdse majandusliku sõltumatuse toetamine ning soolise tasakaalu suurendamine kõigil otsustus- ja juhtimistasanditel“. Meetme raames viiakse ellu tegevusi, mis aitavad vähendada sooliste stereotüüpide mõju haridus- ja ametivalikutele, vähendada soolist segregatsiooni ning parandada soolist tasakaalu otsustamises ja juhtimises.

3. Programmi eesmärk ja mõõdikud

Programmi eesmärk: Eestis on naistel ja meestel kõigis ühiskonnaelu valdkondades võrdsed õigused, kohustused, võimalused ja vastutus ning vähemusrühmadele on tagatud võrdsed võimalused eneseteostuseks ja ühiskonnaelus osalemiseks.

Tabel 1. Programmi mõõdikud

Programmi mõõdikud	Tegelik tase	Sihttase				
	2024*	2026	2027	2028	2029	2030**
Nende inimeste osakaal, kes enda arvates kuuluvad mõnda gruppi, mida Eestis diskrimineeritakse*** <i>Allikas: Euroopa Sotsiaaluuring</i>	9,4%	<7,3%	<7,3%	<7,3%	<7,3%	<7,3%
Sooline palgalõhe <i>Allikas: Statistikaamet</i>	13,2%	11,4%	10,7%	10%	9,2%	8,5% (5%)****
Nende naiste ja meeste osakaal, kelle arvates naine peaks olema peamine koduste tööde eest vastutaja, %***** <i>Allikas: Soolise võrdõiguslikkuse monitooring*****</i>	17% (2021)	<17%	<17%	<17%	<17%	<17%
Nende 15-19-aastaste naiste ja meeste osakaal, kelle arvates mehed saavad hooldamisega seotud töökohtadel sama hästi hakkama kui naised, % <i>Allikas: Soolise võrdõiguslikkuse monitooring*****</i>	77% (2021)	>77%	>77%	>77%	>77%	>77%
LGBTI+ inimeste õigusliku olukorra indeks, % <i>Allikas: ILGA-Europe</i>	46,1%	49%	51%	53%	55%	56%

*Esitatakse 2024. aasta tegelik mõõdiku väärtus või viimane teadaolev tegelik mõõdiku väärtus koos vastava aastaga.

**Heaolu arengukava aastani 2030 sihttasemed.

***Mõõdiku tasemed erinevad 2026-2029 eelarvestrateegias kajastatust, lähtuda tuleb käesolevast programmist.

****Soolise palgalõhe 2035. aasta sihttase on strateegia „Eesti 2035“ tegevuskavas määratud 5%.

*****Mõõdiku tasemed erinevad 2026-2029 eelarvestrateegias kajastatust, lähtuda tuleb käesolevast programmist.

*****Soolise võrdõiguslikkuse monitooringut ei viida läbi iga aasta (uuringud on toimunud aastatel 2003, 2005, 2009, 2013, 2016, 2021).

*****Mõõdiku tasemed erinevad 2026-2029 eelarvestrateegias kajastatust, lähtuda tuleb käesolevast programmist.

Programmi lisandusid programmi tegevuste mõõdikute tasandilt kaks elanikkonna hoiakuid kajastavat indikaatorit – elanike osakaal, kelle arvates naine peaks olema peamine koduste tööde eest vastutaja ja nende 15-19-aastaste naiste ja meeste osakaal, kelle arvates mehed saavad hooldamisega seotud töökohtadel sama hästi hakkama kui naised. Need mõõdikud võimaldavad hinnata, kui sügavalt on soolised stereotüübid ühiskonnas juurdunud, ning kas nooremate põlvkondade seas on märgata positiivseid nihkeid võrdsust toetavate hoiakute suunas. Hoiakud ühiskonnas kujunevad pika aja jooksul ning muutuvad sageli aeglasemalt kui seadused või institutsioonid. Ajaliselt hajutatud mõõtmine võimaldab näha arengusuundi ja hinnata poliitikameetmete pikemaajalist mõju. Samas ei saa eeldada, et soolise võrdsuse alaste hoiakute muutmine on saavutatav üksikute meetmetega, vaid eeldab järjepidevat ja süsteemset lähenemist erinevates eluvaldkondades, seetõttu on tegu pigem programmi kui programmi tegevuse tasandi mõõdikutega.

LGBTI+ inimeste õigusliku olukorra indeksi lisamine programmi mõõdikutesse võimaldab hinnata, kui kaasav ja õiglane on Eesti ühiskond seksuaal- ja soovähemuste suhtes, ning võimaldab juhtida tähelepanu vajakajäämistele, mida tuleks parandada. Indeks annab protsendipõhise hinne (0–100%) riikide õiguslikule ja poliitilisele raamistikule, mis peegeldab ka ühiskondlikku suhtumist ja sotsiaalset arengutaset.

4. Rahastamiskava

Tabel 2. Programmi rahastamiskava (tuhandetes eurodes), MKM valitsemisala

Programmi rahastamiskava	Eelarve		Eelarve prognoos		
	2025	2026	2027	2028	2029
MKM valitsemisala kulud kokku	-3 449	-3 409	-3 448	-3 381	-2 662
Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik	-704	-501	-492	-504	-511
Soolise võrdsuse ja vähemuste võrdsete võimaluste edendamine	-2 745	-2 908	-2 956	-2 877	-2 151

Programmi eelarve ja eelarvelised muudatused on leitavad Rahandusministeeriumi kodulehel ([LINK](#)).

5. Hetkeolukorra analüüs

Programmiga seotud strateegia „Eesti 2035“ mõõdikute sihttasemete saavutamisest ollakse veel kaugel. Strateegias on soolise võrdsuse indeksi 2035. a sihttasemeks seatud 70,7 punkti ning soolise palgalõhe sihttasemeks 5 protsenti. Mõlemad eesmärgid on ambitsioonikad, eriti arvestades EIGE indeksi metoodikamuudatusi³.

Eesti soolise võrdsuse indeksi tulemus on Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituudi uuenenud metoodikaga andmetel 2025. aastal 59,4 punkti 100-st, mis seab Eesti EL-i riikide seas 15. kohale.

³Põhilised muudatused hõlmasid seda, et indikaatorite valikut ajakohastati vastavalt muutunud poliitikakontekstile ja vajadustele, kasutusele võeti 0–100 skaala ning ühtne, lihtne soolise lõhe arvutusvalem, mis keskendub naiste ja meeste erinevusele. Ka varasemate aastate tulemused on nüüd vastavalt uuele metoodikale ümber arvutatud. Seetõttu ei saa varasemaid programmis esitatud EIGE indeksi tulemusi võrrelda 2025. aasta tulemustega. Eesti varasemalt seatud sihttasemeid muudetud pole.

2025. aasta indeksi avaldamisel kasutas EIGE uuendatud metoodikat, mis enamiku riikide punkte vähendas. EL-i riikide võrdluses vähenes Eesti tulemus teiste riikidega võrreldes vähem. Eesti parim tulemus teiste EL-i riikidega võrreldes on raha ja aja valdkondades, kus Eesti on EL-is 4. kohal (vastavalt 82,9 ja 74,4 punkti), kus Eesti paistab silma suhteliselt väikeste sooliste lõhedega pensionites ning osalemises heategevuslikus või vabatahtlikus tegevuses. Eestil on ka hea koht töö valdkonnas (5. koht ja 76,5 punkti), tulenevalt just kõrgeast naiste tööhõives osalemisest. Suurimad soolised ebavõrdsused on võimu valdkonnas, sh eriti majandusliku võimu osas.

Jätakuvalt on murekohaks ka suur sooline palgalõhe, mis 2024. aastal oli 13,2 protsenti, olles 0,1 protsendipunkti rohkem kui aasta varem. Palgalõhe on viimase 10 aasta jooksul märgatavalt vähenenud, kuid 2024. aasta palgalõhe tulemus näitab, et on oht jääda paigalseisu.

Viimase soolise võrdõiguslikkuse monitooringu kohaselt on enamik Eesti inimestest palgalõhest teadlikud, kuid 2016. aastaga võrreldes on vähenenud nende inimeste osakaal, kes peavad soolist palgalõhet pigem suureks või väga suureks probleemiks. Käärid meeste ja naiste hinnangute vahel nii palgalõhe küsimuses kui üldisemates soolise võrdõiguslikkuse alastes hoiakutes on märkimisväärsed, ja seda eriti nooremates vanusgruppides. 2024. aasta Eurobaromeetri uuringu kohaselt arvas vaid 46% 15–24-aastastest noortest meestest, et soolisest võrdsusest saavad kasu ka mehed, seevastu samas vanuses noorte naiste seas oli väite toetajaid 74%. Keskmiselt arvas 61% Eesti inimestest, et soolisest võrdsusest saavad kasu ka mehed – see on Euroopa Liidu riikide võrdluses kõige väiksem osakaal.

Soolise palgalõhe suurust mõjutavad nii soolised stereotüübid, ebavõrdne hoolduskoormuse jagamine kui ka sooline segregatsioon – naised ja mehed on koondunud õppima ja töötama erinevatesse valdkondadesse. 2024/2025 õppeaastal oli kutse- ja kõrghariduse erialadel õppijatest mehi kõigest 12 protsenti, tervise ja heaolu erialadel 16 protsenti ning humanitaaria ja kunsti erialadel 31 protsenti. Samal ajal on kõige kiirema kasvupotentsiaali ja suurima tööjõuvajadusega IKT-valdkonnas meeste osakaal õppurite seas üle 70 protsendi. Viimase mõne aasta jooksul pole nende erialade õppurite soolises jaotuses märgatavaid muutusi toimunud. 2024. aasta Eurobaromeetri tulemused näitavad muuhulgas, et võrreldes eelmise uuringulainega 2017. aastal on kasvanud nende vastanute osakaal, kelle silmis on meeste olulisim roll raha teenida, ning teisalt on vähenenud nende osakaal, kelle arvates on naiste olulisim roll kodu ja pere eest hoolitsemine.

OECD 2022. ja 2024. aasta raportid toovad välja, et Eesti jääb ühiskonnas valitsevate püsivate sooliste erinevuste tõttu iga-aastaselt ilma märkimisväärselt majanduskasvust, sh kõige suurem majanduse kasvupotentsiaal peitub naiste ja meeste erialaste erinevuste vähendamises tööturul ning tasustamata kodu- ja hooletööde tegemise võrdsemas jaotuses. Samuti aitab palgalõhe vähenemisele kaasa palkade läbipaistvuse suurendamine ning palga määramise ühtsete aluste loomine organisatsioonides.

Eesti ühiskond on muutunud vähemuste suhtes avatumaks ja sallivamaks, vaatamata sellele jääb Eesti võrdluses teiste Euroopa Liidu riikidega nende hulka, kus sallivus on pigem vähene. Eeskätt on suhtumine negatiivne teistsuguse etnilise päritolu, nahavärv ja/või võõra religioosse või kultuuritaustaga inimeste suhtes, samuti seksuaalvähemuste suhtes. Tõrjutust kogevad ka erinevas vanuses inimesed, kui neid peetakse liiga vanaks või liiga nooreks.

Üks teravamaid probleeme on õiguskaitse puudulikkus. Puudujääke on õiguslikus regulatsioonis - näiteks jätab võrdse kohtlemise seaduse piiratud kohaldamisala puudega inimesed ja veel mitmed muud vähemusrühmad tööelust väljapoole jäävates valdkondades, sh kaupade ja teenuste kättesaadavuse osas tõhusa kaitseta. Teisest küljest on tõhusaks õiguskaitseks vajalik ka seaduste täitmise jälgimine ning tasuta esmane õigusabi ja hinnangu andmine soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse

kohtlemise voliniku poolt. Seetõttu on oluline voliniku institutsiooni tugevdada ning tagada tõhusaks toimimiseks vajalik mandaat ja ressursid.

Poliitikakujundamiseks ja mõjude hindamise aluseks on usaldusväärsed ja ülevaatlilikud andmed ja analüüsid. Vähemusi puudutavad andmed, mis peaksid olema aluseks sihtrühmade olukorda ja vajadusi arvestavale poliitikakujundamisele ning selle mõjude hindamisele, on praegu ebaühtlaselt kogutud ning info hulk varieerub nii vähemusrühmade kui valdkondade vaates.

Endiselt ei ole kogu füüsiline keskkond ega info, samuti paljud teenused kõigile ühiskonnaliikmetele võrdselt ligipääsetavad. Samuti ei peeta avaliku ruumi ja teenuste disainimisel alati läbivalt silmas erinevate sihtrühmade vajadusi.

Väljakutsed:

Eestis on jätkuvalt probleemiks sooline ebavõrdsus ja puudujäägid võrdsete võimaluste tagamisel vähemustele. Olukorra parandamiseks on vaja kaasajastada ja tõhusamalt rakendada õigusraamistikku, tagada usaldusväärsed andmed ning tõsta poliitikakujundajate, tööandjate jt sidusrühmade teadlikkust ning tegutsemisvõimekust ja -valmidust soolise võrdsuse ja võrdsete võimaluste edendamiseks. Samuti on oluline parandada ligipääsetavust ning toetada valdkondlikku huvikaitset.

6. Olulisemad tegevused/sekkumised

Järgneva nelja aasta jooksul:

- **kaasajastatakse ja rakendatakse tõhusamalt soolise võrdõiguslikkuse seadust ja võrdse kohtlemise seadust**, sh võetakse Eesti õigusesse üle palkade läbipaistvuse direktiiv ja võrdõigusasutusi reguleerivad direktiivid;
- **antakse tööandjatele teadmised, oskused ja tööriistad soolise võrdsuse ja võrdsete võimaluste edendamiseks**, sh jätkatakse mitmekesisuse märgise väljaandmist, mitmekesisuse leppe võrgustiku toetamist ning arendatakse edasi digitööriista Palgapeegel;
- **toetatakse ühiskonnas soolist võrdsust ja võrdseid võimalusi väärtustavate hoiakute laiemat levikut**, sh parandatakse haridustöötajate, tööandjate jt võtmesihtrühmade oskuseid ja koostööd soolise segregatsiooni vähendamiseks ja viiakse ellu LGBTQ-inimeste võrdsete võimaluste edendamise tegevuskava;
- **soodustatakse võrdsuslõime põhimõtete ning praktikate järjepidevamat ja tulemuslikumat kasutuselevõttu** kõikides poliitikavaldkondades, pakkudes selleks koolitust, nõustamist ning tööriistu;
- **suurendatakse ligipääsetavuse alast teadlikkust**, koordineeritakse ja toetatakse ligipääsetavuse edendamist ning teostatakse seiret tegevuste elluviimise üle;
- **võimestatakse professionaalse valdkondliku huvikaitse arengut**, toetades soolist võrdsust, vähemusrühmade võrdseid võimalusi edendavaid ning võrdse kohtlemise tagamist toetavaid huvikaitseorganisatsioone strateegilise partnerluse kaudu.

7. Programmi tegevused ja teenused

Lisas 1 on esitatud kõigi teenuste lühikirjeldused.

Tabel 4. Programmi tegevuste eesmärgid ja mõõdikud

Programmi tegevused ja nende mõõdikud	Tegelik tase	Sihttase			
	2024*	2026	2027	2028	2029
1. Soolise võrdsuse ja vähemuste võrdsete võimaluste edendamine	Eesmärk: Tagatud on sooline võrdsus ning vähemusrühmadele võrdsed võimalused eneseteostuseks ja ühiskonnaelus osalemiseks				
Soolise võrdõiguslikkuse indeksi alavaldkond "töö" <i>Allikas: Euroopa Liidu Soolise Võrdõiguslikkuse Indeks (EIGE)</i>	76,5 (2025)	73,6	73,8	74,0	74,2
Soolise võrdõiguslikkuse indeksi alavaldkond "võim" <i>Allikas: Euroopa Liidu Soolise Võrdõiguslikkuse Indeks (EIGE)</i>	21,9 (2025)	46,7	48,8	50,8	52,8
Mitmekesisuse kokkuleppega liitunud organisatsioonide arv <i>Allikas: MKM</i>	222	240	250	260	270
„Austame erinevusi“ märgise saanud organisatsioonide arv <i>Allikas: Eesti Inimõiguste Keskus</i>	60	65	65	70	70
2. Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik	Eesmärk: Soolise võrdõiguslikkuse seadusest ja võrdse kohtlemise seadusest tulenevate õiguste kaitset puudutav nõustamine, arvamuse avaldamine diskrimineerimisjuhtumite kohta, seaduste mõju analüüsimine ning soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise edendamine				
Elanike osakaal, kes pöördusid ebavõrdse kohtlemise kogemise korral võrdõigusvoliniku poole, % <i>Allikas: Soolise võrdõiguslikkuse monitooring**</i>	32% (2021)	>32%	>32%	>32%	>32%

*Viimane teadaolev tase, erinevuse korral (varem kui 2024) märgitakse taseme all sulgudes vastav aasta.

** Soolise võrdõiguslikkuse monitooringut ei viida läbi iga aasta (uuringud on toimunud aastatel 2003, 2005, 2009, 2013, 2016, 2021).

Programmi tegevuste mõõdikuid on korrastatud ja vähendatud ning osaliselt viidud programmi tasandile vastavalt Rahandusministeeriumi juhisteile. Mitmekesisuse kokkuleppega liitunud organisatsioonide arv ning „Austame erinevusi“ märgise saanud organisatsioonide arv kehtestati 2025-2028 aasta programmis eraldi mõõdikutena, kuid jäeti prognoos vastavalt korrigeerimata. 2026-2029 programmis korrigeeriti numbrid vastavaks ja tehti mitmekesisuse kokkuleppega liitunud organisatsioonide arvu mõõdikule uus prognoos lähtudes 2025. aasta kevade seisust.

7.1. Programmi tegevus 1 – Soolise võrdsuse ja vähemuste võrdsete võimaluste edendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Tagatud on sooline võrdsus ning vähemusrühmadele võrdsed võimalused eneseteostuseks ja ühiskonnaelus osalemiseks.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevus koosneb neljast majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi teenusest, mis hõlmavad nii soolise võrdsuse kui ka vähemusrühmade võrdsete võimaluste poliitika kujundamist ja rakendamist, sh õigusraamistiku arendamist, siht- ja sidusrühmade teadlikkuse ja võimekuse suurendamist ning andmete kättesaadavuse parandamist, poliitikakujundamisel ja -rakendamisel, sh struktuurivahendite kasutamisel võrdsuslõime alast nõustamist ja toetamist.

Soolise võrdsuse valdkonna poliitika kujundamisel ja rakendamisel viiakse ellu tegevusi, mis aitavad vähendada soolisi stereotüüpe ning toetada ühiskonnas soolist võrdsust väärtustavaid hoiakuid. Eraldi pööratakse tähelepanu palgalõhe vähendamisele ning võetakse üle EL palkade läbipaistvuse direktiiv, millega tõhustatakse võrdse või võrdväärse töö eest võrdse tasu maksmist. Direktiivi nõuete täitmisel toetatakse tööandjaid vastavate juhendite, metoodikate ja tööriistadega. Soolise segregatsiooni vähendamiseks hariduses ja tööturul suurendatakse nii laiemat avalikkust kui ka võtmesihtrühmade (haridustöötajad, karjäärinõustajad, tööandjad, personalispetsialistid jt) teadlikkust soolistest stereotüüpidest. Erilist tähelepanu pööratakse valdkondadele, kus segregatsioon on suurim, sh looduse- ja täppisteaduste (LTT) ja hariduse, tervishoiu ja heaolu (nn EHW) valdkondadele ning otsustamis- ja juhtimistasandil soolise tasakaalu saavutamisele. Selleks teostatakse vajalikke analüüse, viiakse ellu Töötukassa karjäärispetsialistidele koolitusi stereotüübivaba nõustamise toetamiseks ning tehakse teavitustegevusi.

Võrdse kohtlemise tagamiseks ning soolise võrdsuse ja vähemusrühmade võrdsete võimaluste edendamiseks korrastatakse ja kaasajastatakse valdkondlik õigusraamistik, muutes selle ühiskonna vajadustele paremini vastavaks. Tugevdatakse soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku võimekust pakkuda inimestele võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumise kahtluse korral tõhusat eksperttuge ning sidusrühmadele nõu ja abi edendamiskohustuse täitmisel. Osaletakse ka Euroopa Liidu tasandil horisontaalse võrdse kohtlemise direktiivi läbirääkimistel.

Eraldi pööratakse tähelepanu valdkondliku õigusraamistiku paremale rakendumisele, sh toetatakse tööandjate, haridustöötajate, poliitikakujundajate ning otsustajate teadlikkust, võimekust ja valmisolekut soolist võrdsust ja võrdseid võimalusi edendada. Teadmiste, oskuste ja nõu andmise ning tööriistade kättesaadavaks tegemise abil soodustatakse tõhusamat võrdsuslõime põhimõtete ning praktikate kasutuselevõttu kõikides poliitika- ja valdkondades, sealhulgas välisvahendite kasutamisel. Jätkatakse tööandjate toetamist mitmekesisuse väärtustamisel ja oskuslikumal juhtimisel era- ja avaliku sektori ning kodanikuühiskonna organisatsioonides, muu hulgas mitmekesise tööandja määrgise väljaandmise ja võrgustikutegevuste toetamise kaudu.

Vähemusrühmade olukorra kaardistamiseks ning võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamiseks ja võrdsete võimaluste edendamiseks on oluline regulaarsete ja kvaliteetsete andmete olemasolu vähemusrühmade olukorra ja vajaduste kohta. Seetõttu panustatakse valdkondlikesse andmekogumis- ja analüüsitegevustesse, et tagada andmete olemasolu ning nende kasutamine ka teiste valdkondade poliitikakujunduses. LGBTIQ-inimeste heaolu edendamiseks rakendatakse 2025. a. valminud Eesti esimest tegevuskava.

Ligipääsetavuse edendamiseks suurendatakse selleks vajalikku teadlikkust, tegutsemisvalmidust ja -võimekust, toetatakse koostööd riigiasutuste vahel ja huvirühmadega ning seiratakse regulaarselt ligipääsetavuse rakkerühma soovitude elluviimist.

Huvikaitseorganisatsioonide tugevdamiseks ja tõhusaks toimimiseks toetatakse strateegilise partnerluse kaudu nende organisatsioonide ja võrgustike tegevust ja arengut, mis aitavad ellu viia valdkondlikku poliitikat. Samuti jätkatakse tihedat koostööd kodanikuühendustega, kaasates neid

valdkondliku poliitika kujundamisse. Oluline on toetada ka huvikaitseorganisatsioonide võimekust vajalikke uuringuid ja analüüse tellida või neid ise teha.

7.2. Programmi tegevus 2 – Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik

Programmi tegevuse eesmärk: Soolise võrdõiguslikkuse seadusest ja võrdse kohtlemise seadusest tulenevate õiguste kaitset puudutav nõustamine, arvamuse avaldamine diskrimineerimisjuhtumite kohta, seaduste mõju analüüsimine ning soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise edendamine.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse alla kuulub üks teenus, mida pakub võrdse kohtlemise voliniku kantselei. Volinik nõustab soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise õigusraamistikust tulenevate õiguste kaitse alal, avaldab arvamust diskrimineerimisjuhtumite kohta, analüüsib seaduste mõju, edendab soolist võrdõiguslikkust ja võrdset kohtlemist ning ennetab diskrimineerimist. Lisaks tegeleb volinik temaatiliste õigusteatmike väljaandmisega, teenuste digimisega ning tehisintellekti kasutuse laienemisest tingitud kaudse diskrimineerimise ennetamisega.

8. Programmi juhtimiskorraldus

Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm on alates 2025. aastast Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala programm, olles varasemalt olnud Sotsiaalministeeriumi programm ning peale 2023. aasta valitsemisalade ümberkorraldusi ka kahe ministeeriumi ühisprogramm. Programmi kinnitab majandus- ja tööstusminister ning see avalikustatakse MKM-i kodulehel⁴.

Programmi täiendatakse igal aastal ühe aasta võrra, st kooskõlas riigi eelarvestrateegia ning riigi rahaliste võimalustega. Programmi tegevuste eesmärgi aitavad toetada „Heaolu“ tulemusvaldkonna teised programmid (laste ja perede programm, tööturuprogramm).

Programmi aluseks olevate strateegiliste dokumentide koostamisel on konsulteeritud partneritega nii teistest avaliku sektori organisatsioonidest kui ka mittetulundussektorist. Programmi eesmärkide saavutamiseks ja rakendamiseks antakse aru Heaolu arengukava 2023-2030 juhtkomisjonile ning tulemusvaldkonna iga-aastases aruandes. Juhtkomisjoni ülesanded, liikmed ja koosolekute protokollid on avalikustatud Sotsiaalministeeriumi kodulehel⁵. Tulemusaruanded on avalikustatud MKM-i kodulehel⁶.

Programmi tegevuste elluviimiseks vajalikud olulisemad arendusülesanded lisatakse MKM-i tööplaani, mille raames nende täitmist ka seiratakse.

⁴ Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi koduleht, tegevuspõhine riigieelarve: <https://www.mkm.ee/ministeerium-uudised-ja-kontakt/strateegiline-juhtimine/tegevuspohine-riigieelarve>

⁵ Heaolu arengukava 2023-2030 juhtkomisjon: <https://sm.ee/heaolu-arengukava-2023-2030>

⁶ Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi koduleht, tegevuspõhine riigieelarve: <https://www.mkm.ee/ministeerium-uudised-ja-kontakt/strateegiline-juhtimine/tegevuspohine-riigieelarve>

LISA 1. Programmi teenuste kirjeldus

Teenuse nimetus	Eesmärk	Lühikirjeldus	Vastutaja asutus
Programmi tegevus 1: Soolise võrdsuse ja vähemuste võrdsete võimaluste edendamine Eesmärk: Tagatud on sooline võrdsus ning vähemusrühmadele võrdsed võimalused eneseteostuseks ja ühiskonnaelus osalemiseks			
1.1. Soolise võrdsuse valdkonna poliitika kujundamine, koordineerimine ja rakendamine	Soolise võrdsuse poliitika toetab meeste ja naiste võrdsete õiguste, kohustuste, võimaluste ja vastutuse, mõju ja võimu saavutamist kõigis ühiskonnaelu valdkondades	Kujundatakse soolise võrdsuse alast poliitikat ja arendatakse selle elluviimiseks vajalikke rakendusi, viiakse välisvahendite toel ellu hariduses ja tööturul soolise segregatsiooni vähendamiseks vajalikke tegevusi. Samuti toetatakse soolise võrdõiguslikkuse edendamisega tegelevate kodanikuühiskonna organisatsioonide ja võrgustike tegevust strateegilise partnerluse kaudu.	MKM
1.2. Soolise võrdsuse ja võrdsete võimaluste toetamine ÜKP fondide meetmetes	Välisvahendite kasutamisel soolise võrdsuse ja võrdsete võimaluste, sh ligipääsetavuse põhimõtetega arvestamise tagamine	Nõustatakse ja koolitatakse ühtekuuluvusfondist rahastatavate tegevustega seotud rakendusasutusi ja -üksusi ning toetuse taotlejaid ja saajaid soolise võrdsuse, võrdse kohtlemise ja ligipääsetavuse aspektides, kooskõlastatakse meetmepõhiseid õigusakte ning töötatakse välja abimaterjale ja tööriistu kõnealuste horisontaalsete põhimõtetega arvestamiseks projektidele. Täiendavalt koordineeritakse võrdsete võimaluste võrgustiku tööd.	MKM
1.3. Soolise segregatsiooni vähendamine hariduses ja tööturul	Avatud taotlusvoorud toetavad soolise segregatsiooni vähenemist haridusvalikutes ja tööturul	Välisvahenditest toetatakse avatud taotlusvoorude kaudu soolise segregatsiooni vähendamist haridusvalikutes ja tööturul. Enim keskendutakse loodusteaduste, tehnoloogia, inseneeria ja matemaatika (STEM) ning hariduse, tervishoiu ja heaolu (EHW) valdkondades soolise segregatsiooni ennetamisele ja vähendamisele ja soolise tasakaalu parandamisele otsustamises ja juhtimises, toetades haridustöötajate, karjäärinõustajate, tööandjate jt hariduse ja tööturu võtmesihtrümade võimekuse suurendamist.	MKM

1.4. Võrdsete võimaluste valdkonna poliitika kujundamine, koordineerimine ja rakendamine	Võrdsete võimaluste valdkonna poliitika toetab vähemusrühmadele ja neisse kuuluvatele inimestele võrdsete võimaluste loomist oma õiguste teostamiseks, eneseteostuseks ja osalemiseks kõigis ühiskonnaelu valdkondades	Kujundatakse, koordineeritakse ja rakendatakse võrdsete võimaluste edendamise poliitikat, sh arendatakse valdkondlikku õigusraamistikku, toetatakse mitmekesisuse edendamist ja juhtimist ning võrdse kohtlemise põhimõtte ja võrdsete võimaluste eesmärgi lõimimist kõigi valdkondade poliitikatesse. Suurendatakse võtmepositsioonil siht- ja sidusrühmade teadlikkust, parandatakse sihtrühmade olukorra ja poliitikate mõju hindamiseks vajaliku teabe kättesaadavust ning toetatakse huvikaitseorganisatsioone.	MKM
Programmi tegevus 2: Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik Eesmärk: Soolise võrdõiguslikkuse seadusest ja võrdse kohtlemise seadusest tulenevate õiguste kaitset puudutav nõustamine, arvamuse avaldamine diskrimineerimisjuhtumite kohta, seaduste mõju analüüsimine ning soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise edendamine			
2.1. Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise õiguste alane kaitse ja edendamine	Tagatud on soolise võrdõiguslikkuse seaduse ja võrdse kohtlemise seaduse nõuete täitmine ning järelevalve soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise õigusraamistikku puudutavates küsimustes nii avalikus kui ka erasektoris.	Volinik nõustab soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise õigusraamistikust tulenevate õiguste kaitse alal, avaldab arvamust diskrimineerimisjuhtumite kohta, analüüsib seaduste mõju, edendab soolist võrdõiguslikkust ja võrdset kohtlemist ning ennetab diskrimineerimist. Lisaks tegeleb temaatiliste õigusteatmike väljaandmisega, teenuste digiteerimisega, tehisintellekti kasutuse laienemisest tingitud kaudse diskrimineerimise ennetamisega.	SVVK

LISA 2. Teenuste indikatiivne rahastamiskava

Teenuste eelarved on indikatiivsed ja on kajastatud täiendava informatsiooni andmiseks.

Teenuse nimetus	2026	2027	2028	2029
Programmitegevus 1: Soolise võrdsuse ja vähemuste võrdsete võimaluste edendamine				
Võrdsete võimaluste valdkonna poliitika kujundamine, koordineerimine ja rakendamine	-753 281	-641 365	-616 571	-606 830
Soolise võrdsuse valdkonna poliitika kujundamine, koordineerimine ja rakendamine	-899 683	-883 205	-914 278	-852 322
Soolise võrdsuse ja võrdsete võimaluste toetamine ÜKP fondide meetmetes	-457 353	-414 686	-388 680	-378 749
Soolise segregatsiooni vähendamine hariduses ja tööturul	-797 260	-1 016 727	-957 402	-313 106
Programmitegevus 2: Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik				
Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise õiguste alane kaitse ja edendamine	-501 195	-492 137	-504 424	-511 473